

Muž se shledává u ženy s planujícími hvězdami a se zasněnou lunou, se slunečním světlem i se stínem slují; a naopak zase dívoce kvetoucí keře i pyšné růže zahrad jsou pro něho ženy. Nymfy, dryády, sirény, undiny, vily ožívují pole, lesy, jezera, moře i stepi. Nic netkví tak hluboko v srdci mužů jako tento animismus. Pro námořníka je moře nebezpečná, zrádná žena, kterou je těžko dobýt, ale kterou on miluje právě pro to úsilí, jež musí vydat, aby ji zkontroloval. Pyšná, vzdorná, panenská a zlá hora je pro alpinistu ženou, které se chce s nasazením života zmocnit. Říkává se, že tato přirovnání jsou projevem pohlavní sublimace, ale spíše je v nich vyjádřena příbuznost mezi ženou a živly, příbuznost tak přirozená jako pohlavnost sama. Zmocňuje-li se muž ženy, očekává od toho něco jiného než jen ukojení pudu; žena je jedinečný objekt, jehož prostřednictvím si podrobuje přírodu. Stává se, že i jiné objekty přejímají tuto roli. Muž někdy v těle mladých chlapců hledá písek pláží, samet nocí nebo vůni travin. Ale pohlavní splynutí není jediný způsob tělesného přivlastnění země. V románu *To An Unknown God* (Neznámému Bohu) píše Steinbeck o muži, který si vybral za prostředníci mezi sebou a přírodou omšelou skálu. V románu *La Chatte* (Kočka) líčí Colette mladého manžela, který se eroticky fixoval na oblíbenou kočku, protože prostřednictvím tohoto divokého a něžného zvířete má nad smyslovým vesměrem moc, kterou mu nemůže dát příliš lidské tělo jeho družky. To Druhé se stejně dokonale může vtělit v moře, v horu, jako je ztělesněno v ženě. Moře, hora kladou muži stejný pasivní a nepředvídatelný odpor, který mu umožňuje, aby se dovršil; jsou odpíráním, které je třeba překonat, jsou kořisti, které je nutno dobýt. A jsou-li moře a hora ženami, je také žena pro milence horou a mořem.¹³

¹³ Významná je věta Samivelova, jak ji cituje Bachelard (*La Terre et les rêveries de la volonté* — Země a sny vůle): „Ponenáhlu jsem přestal považovat hory kolem sebe za nepřítelkyně, s nimiž mám bojovat, za ženy, po kterých mám šlapat, za trofeje, jichž mám dobýt, abych sobě a druhým dokázal svou cenu.“ Ambivalence myšlenky hora — žena je zřejmá z výrazů „nepřítelkyně“, „trofej“. Podobnou vzájemnost vidíme v těchto dvou básních Senghorových:

Ale není dáno libovolné ženě, aby takto byla prostřednictvím mezi mužem a světem; muž se nespokojí tím, že prostě v pohlavních orgánech partnerky najde doplněk orgánů svých. Žena musí být vtělením podivuhodného rozkvětu života a zároveň musí v sobě skrývat mráкотná tajemství. Muž tedy bude po ní žádat především mládí a zdraví, protože objímaje tu živoucí věc, může být okouzlen jen tehdy, když zapomene, že celý život je prostoupen smrtí. A žádá si ještě více: aby jeho milovaná byla krásná. Ideál ženské krásy se mění, ale některé požadavky zůstávají trvalé; protože žena je určena k tomu, aby si ji muž přivlastnil, má její tělo mít nehybné a pasivní vlastnosti předmětu. Mužská краса, to je tělesná schopnost aktivních funkcí, je to síla, hybnost, pružnost, je to projev transcendence, oživující tělo, které nikdy nesmí spočinout v sobě samém. Souměrnost je ideálem ženství pouze v takových společnostech jako Sparta, fašistická Itálie, nacistické Německo, které určují ženu pro stát, a nikoli pro jednotlivce, které v ní vidí jenom matku a nemají místo pro erotismus. Ale má-li být žena vydána muži jako jeho majetek, pak požaduje, aby její tělo bylo přítomno ve své čisté faktické nahodilosti. Nechápe její tělo jako vyzářování subjektivty, nýbrž jako věc uplívající v imanenci. Není třeba, aby toto tělo poukazovalo dál na ostatní svět, nemá být příslibem ničeho jiného než sebe samého. Musí u sebe zastavit touhu muže. Naivní formou tohoto požadavku je hotentotský ideál Venuše s mohutnou spodní částí těla, protože hýždě jsou nejméně inervovaná část těla, kde tělo je danost bez dalšího určení smyslu. Stejněho druhu je záliba orientálců v tlustých

Nahá žena, černá žena!

Zralý plode pevného těla, temná extázi červeného vlna, ústa, v nichž má ústa se měnit v píseň.

Savano s čistým obzorem, savano, jež se zachvívá pod horoucím laskáním východního větru!

A druhá:

Ohol Ty Kongo, ležící v loži pralesů, ty královno zkracená
Ajriky,

ať trčící pyje hor vysoko vynesou tvou vlajku!
Neboť ty jsi žena mé hlavy, mého jazyka, neboť tys žena mého břicha.

ženách; mají zálibu v té nesmyslné přebujelosti tvarů, která nemá žádný jiný smysl než ten, že existuje.¹⁴ Dokonce i v civilizacích s jemnější citovostí, u nichž přichází k slovu tvar a soulad, zůstávají nadra a hýždě oblíbenými předměty, protože jejich tvar je jaksi bezdůvodný a nahodilý. Zvyky a móda často zbavují ženu její transcendence: Číňanka se staženými a zmrzčenými chodidly se stěží může pohybovat, nalakované spáry připravují vlastně holywoodskou hvězdu o ruce; stejně tak vysoké podpatky, korzety, široké klobouky s květinami, krinolíny neměly ani tak zdůrazňovat některý rys ženského těla, jako spíše zvýšit jeho nemohoucnost. Žena přetížena tukem nebo naopak tak průhledná, že není schopna vyvinout žádné úsilí, ochromená nepohodlným oděvem a návykem na blahobyť, jeví se pak muži jako jeho věc. Krášení a skvosty rovněž napomáhají úpravě těla a obličej do strnulosti. Zdobení je funkce velmi složitá; u některých primitivů má posvátnou povahu; ale jeho obvyklou úlohou je dovršit přeměnu ženy v modlu. V dvojsmyslnou modlu: muž ji chce tělesnou, její krása má v sobě mít krásu květin a plodů, ale musí být také hladká, tvrdá, věčná jako kámen. Zdobení ji tedy má ještě důvěrněji přiblížit k přírodě, ale zároveň jí z ní i vytrhnout, dát překypujícímu životu strnulou nehybnost umělých výtvorů. Žena se mění v květinu, v tygra, v diamant a alabastr, přidávajíc k svému tělu květiny, kožušiny, drahé kamení, lastury a ptačí péra. Navoní se, aby vydechovala vůně jako lilie a růže; ale péra, hedvábní, perly a voňavky mají také zakrýt hrubou živočišnost těla a jeho pachů. Maluje si rty a tváře, aby jim dala nehybnou strnulost masky, pohled uvěžňuje v podmalování a v umělých řasách, takže se stává pouhou měňavou ozdobou oka, její

¹⁴ „Hotentoti, u nichž steatopygie není tak vyvinuta ani tak rozšířena jako u křováčků žen, považují toto znetvoření za estetické a zpracovávají hýždě a stehna svých dcer od dětství, aby se vyvinuly. Podobně se setkáváme v různých krajích Afriky s umělým ztučněním žen, se skutečným vykrmováním, k němuž slouží hlavně dva prostředky: málo pohybu a hojná a bohatá strava, zejména mléko. Dosud to praktikují zámožní Arabové i Izraelité v Alžírsku, v Tunisku, v Maroku (Luquet, *Journal de Psychologie*, 1934, *Les Vénus des cavernes* — Jeskynní Venuše).

vlasý, zapletené nebo tvrdě zkadeřené jako u sochy, ztrácejí zneklidňující tajemství rostlinného růstu. Ve zkráslené ženě je příroda, ale uvězněná a vymodelovaná lidskou vůlí podle přání muže. Žena je tím žádoucnější, čím je v ní příroda rozvítější a čím přísnější je ukázněna. Právě „vyumělkovaná“ žena byla vždycky ideálním erotickým objektem. A záliba v přirozenější kráse je často jen zvláštní formou takového falšování. Rémy de Gourmont si přeje, aby žena nosila vlasy volné, splývající jako ručeje a luční traviny; ale vlnění vody a klasů můžeme pohlédit na účesu Veroniky Lakeové, nikoli na ježaté houštině kšticce, ponechané opravdu tak, jak od přírody roste. Pokud je žena mladistvá a zdravá, může se zdát, že její neopotřebované hladké tělo je svěží navěky, že nepotřebuje tolik umělosti, ale přece jen je vždy třeba zastřít před mužem tělesnou slabost kořisti, kterou objímá, i zkázu, která jí hrozí. Vždyť on se také bojí nahodilosti osudu, protože si ženu vysnil nehybnou a nutnou jako zákon a na její tvář, nadrech a nohou hledá přesnou a přísnou podobu ideje. U primitivních národů je tou ideou pouze dokonalost lidového typu: rasa s tlustými rty a s plochým nosem si vytváří Venuši s tlustými rty a s plochým nosem. Později se kladou na ženu složitější estetické požadavky. Ale vždy, čím souladnější jsou rysy a tvary ženy, tím více těší srdce muže, jako by tak unikala z proměnnosti přirozených věcí. Dochází tedy k zvláštnímu paradoxu, že muž si přeje uchvátit v ženě přírodu, ale proměněnou, a proto od ní žádá umělost. Žena není jen physis, ale také anti-physis; a to nejen v civilizacích s trvalou ondulací, s epilací, s latexovými řasami, ale i v krajích černošek, v Číně a všude na světě. Swift se obořil na tuto mystifikaci ve slavné ódě na Célii; s nechutí popisuje pávaby kokety a s odpořem připomíná zvířecí zotročení jejího těla. Jeho rozhořčení je dvojnásob nepravdivé, neboť muž opravdu chce, aby žena byla zvířetem a rostlinou, a zároveň chce, aby se zakryla umělou strnulostí. Miluje ji, jak vychází z vln a jak vychází z módního salónu, nahou a oděnou, nahou pod oděvem, takovou, jakou jí právě nachází v universu člověka. Měšťák hledá v ženě živočišnost, ale pro mladého venkovana, který koná vojenskou službu, je ztělesněním všeho městského kouzla bordel. Žena je polem a pastvou, ale je také Babyiónem.

Ale je tu také první lež, první zrada ženy. Je to zrada života samého, který i kdyby byl oděn do nejvábnějšího roucha, je od začátku naplněn kvasem stárnutí a smrti. Už to, jak muž ženy užívá, ničí její nejuzábnější půvaby: žena se stává matkou a ztrácí svou erotickou přitažlivost. A i když zůstane bezdětná, stačí léta a její půvaby pohynou. Žena nemocná, ošklivá, stará vzbuzuje hrůzu. Říká se, že je zvadlá, odkvetlá, jako se to říká o květině. Mužská sešlost také děsí; jenže normální muž nevidí druhé muže jako těla, pocituje vůči těmto svébytným a cizím tělům jen abstraktní solidaritu. Ale na ženském těle, na tom těle, které je určeno pro něho, zakouší muž citelně zkázu, již tělo podléhá. Villonova „sličná zbrojmistrová“ pohlíží na zkázu svého těla právě nepřátelským očima muže. Stará nebo ošklivá žena nejsou jen objekty bez půvabu, vyvolávají zášť s příměsí strachu. V nich se opět objevuje zneklidňující postava Matky, půvaby Manželky vyprchaly

Ale i Manželka je nebezpečná kořist. Ve Venuši vystupující z vod, v té svěží pění a plavovlasé žni, stále žije Déméter. Muž se zmocňuje ženy v rozkoši, kterou z ní má, ale probouzí v ní také podezřelé síly plodnosti. Orgán, do něhož vniká, je orgán, který může zrodit dítě. Proto v mnoha společnostech je muž chráněn tolikerým tabu proti nebezpečným hrozbám ženského pohlaví. Není to vzájemnost, žena se od muže nemá čeho obávat; jeho pohlaví je docela pozemské, neposvátné. I když je falus vyzdvižen k božské důstojnosti, není v jeho kultu žádný prvek hrůzy a ve všedním životě žena nemusí být před ním mysticky ochraňována. Ten je jí naopak prospěšný. Je ostatně příznačné, že v mnoha společnostech s přednostním právem mateřským je pohlavní styk velmi volný, ale pouze v dětství ženy, v jejím prvním mládí, dokud soulož není spojena s představou plození. Malinowski s trochou údivu vypravuje, že mládež, která spolu spí v „domě svobodných“, se nijak neskrývá se svým milkováním. Neprovdané děvče je totiž považováno za neschopné otěhotnět a pohlavní akt je tedy pouze poklidné světské potěšení. Jakmile se však dívka provdá, nesmí jí manžel veřejně projevovat náklonnost, ba nesmí se jí ani dotknout a každý náznak jejich důvěrných vztahů je svatokrádež. Manželka se už podílí na obávané podstatě

matky a soulož se stala posvátným aktem. Od té chvíle je oblopena zákazy a zajišťováním. Soulož je zakázána, když se obdělává země, v době setí nebo sázení: je totiž nežádoucí, aby jedinci spolu tímto způsobem utráceli plodivě síly, které jsou potřebné pro dobrou sklizeň, tedy pro obecný prospěch. Úcta k plodivým silám přikazuje, aby se jimi šetřilo. Ale ve většině případů zdrženlivost chrání mužnou sflu manželovu; je příkazem, když muž jde na lov, a zejména když se připravuje k boji. Spojením se ženou se mužský princip oslabuje, a proto je třeba se toho vyvarovat, kdykoli muž potřebuje napětí všech svých sil. Kládla se otázka, zda hrůza, kterou pocituje muž před ženou, pochází z hrůzy, kterou v něm obecně budí pohlavnost, či naopak. A vidíme zejména v III. knize Mojžíšově, že noční poluce se považuje za poskvrnu, ačkoli tu není přímý dotek ženy. I v moderních společnostech se masturbace pokládá za nebezpečí a hřích. Proč děti a mladí lidé se jí oddávají jen za strašlivých úzkostí. Zárok společnosti, a zejména rodičů dělá z tohoto samotářského potěšení neřest; ale mnoho chlapců také vydělala první ejakulace: krev nebo sperma, každé vydání vlastní substance je znepokojivé; vždyť jim tak uniká život, jejich *mana*. Nicméně i když muž prochází erotickými zkušenostmi, jichž se žena neúčastní, přece jen je vždycky objektivně v jeho sexualitě zahrnuta. Jak řekl Platón ve svém mýtu o androgynech, organismus muže předpokládá organismus ženy. Když muž objevuje své pohlaví, objevuje ženu, i když mu zatím není dána tělesně ani obrazně; a naopak se jí zase obává, protože mu ztělesňuje pohlavnost. Nikdy nelze oddělit imanentní a transcendentní stránku živé zkušenosti. Čeho se bojím nebo po čem toužím, je vždycky nějaká proměna mé vlastní existence, ale cokoli se se mnou stane, k tomu dochází jen prostřednictvím něčeho, co nejsem já. To ne-já je zahrnuto v nočních polucích, v erekci, a když ne v přesné podobě ženy, tedy aspoň v ženě jako Přírodě a Životu. Jedinec se tu cítí vydán cizímu kouzlu. I ambivalence citů, které chová k ženě, se odráží v jeho postoji k vlastnímu pohlaví. Je na ně pyšný, posmívá se mu a zároveň se za ně stydí. Malý chlapec s nepokojem srovnává svůj penis s údy svých kamarádů, první erekce v něm vzbudí pýchu a strach zároveň. Dospělý muž pohlíží na své po-

hlaví jako na symbol transcendence a moci. Je na ně ješitný jako na sval i jako na magickou milost: je to svoboda, bohatá všemi možnostmi daného, které může svobodně chtít. Pod zorným úhlem tohoto rozporu je jím nadšen, ale zahlédá v něm také lest: tento orgán, jímž se chce projevit, ho neposlouchá, je v něm tolik neukojených tužeb, vztyčuje se nenadále a nevhod, někdy si ulevuje ve spánku, projevuje vůbec podezřelou a rozmarnou vitalitu. Muž zamýšlí uskutečnit vítězství Ducha nad Životem, činností nad pasivitou, jeho vědomí si drží přírodu od těla, jeho vůle jí přetváří, ale v podobě pohlaví setkává se v sobě opět se životem, přírodou, pasivitou. „Pohlavní partie jsou skutečným ohnískem vůle, jehož protipólem je mozek,“ píše Schopenhauer. To, čemu on říká vůle, je připoutanost k životu, který je utrpením a smrtí, kdežto mozek, to je myšlenka, jež se odpoutává od života tím, že si jej představuje. Pohlavní stud je podle něho hanba, kterou pocíujeme pro své hloupé tělesné zaujetí. I když odmítáme Schopenhauerův pesimismus, vlastní všem jeho teoriím, má přece pravdu v tom, že vidí v opozici pohlaví — mozek výraz duality člověka. Muž jako subjekt klade svět mimo sebe a činí se jeho svrchovaným pánem. Vidí-li sám v sobě tělo, pohlaví, není už samostatným vědomím a průzračnou svobodou, je zapojen do tohoto světa, je už sám vymezeným předmětem podléhajícím zkáze. Oplozující akt ovšem přesahuje hranice těla, jenže zároveň je také vytyčuje. Penis, otec generací, je souměrný s mateřskou dělohou. Muž, který vyšel ze zárodku živeného v břiše ženy, je sám nositelem zárodků, a tímto semenem, které dává život, se jeho vlastní život také popírá. „Zrození dětí znamená smrt rodičů,“ říká Hegel. Ejakulace je příslib smrti, je projev rodu proti jedinci. Existence pohlaví a jeho aktivity popírají pyšnou jedinečnost subjektu. Právě toto popírání ducha životem činí z pohlaví předmět pohoršení. Muž pohlíží na falus nadšeně. Pokud ho chápe jako transcendenci a aktivitu, jako prostředek ke zmocnění se té Druhé, pohlíží na něj s pýchou; ale stydí se za něj, jakmile v něm vidí pouze pasivní tělo, jehož prostřednictvím je hříčkou temných sil života. Toto zahanbení často zakrývá ironií. Pohlaví druhého snadno vzbuzuje úsměv. Erekcce se často zdá směšná, protože vypadá jako chtěný pohyb, a přitom je

samovolná; často stačí jen upozornění na pohlavní orgány a již to vzbuzuje veselost. Malinowski vypravuje, že u divochů, mezi nimiž žil, stačilo vyslovit jméno orgánů „hanby“, aby to vyvolalo obrovský řehot. Mnoho tzv. galských nebo mastných vtipů jsou pouze hrubé hříčky s takovými slovy. U některých primitivů mají ženy ve dnech, kdy se ryjí zahrady, právo brutálně znásilnit každého cizince, který se v té době odváží do vesnice. Útočí na něj společně a často ho nechají, až když je napůl mrtev. A muži kmene se tomu smějí. Tímto znásilněním se z oběti stalo pasivní, závislé tělo. Ženy se zmocnily muže, měly ho — a jejich prostřednictvím ho měli také jejich manželé. Avšak při normální souloži chce se muž uplatnit jako majitel.

A právě přitom zakusí s největší zřejmostí dvoječnost své tělesné podmíněnosti. Přijímá pyšně svou pohlavnost jen potud, pokud je prostředkem k přivlastnění si té Druhé: a tento sen o přivlastnění končí jen prohrou. Při skutečném přivlastnění je to Druhé zničeno jako takové, je spotřebováno a už neexistuje. Ale jenom sultán z *Tisíce a jedné noci* měl moc utnout milence hlavu, když ráno vstávala z jeho lože. Žena však přežije objetí muže a už tím mu uniká. Jakmile jí pustil z náruče, jeho kořist se mu stává cizí; je opět nová, nedotčená a připravená, aby jí měl jiný milenec stejně pomíjivým způsobem. Jedním z mužských snů je „poznámenat“ ženu tak, aby zůstala navždy jeho; ale i ten nejzpuštěnější dobře ví, že v ní nikdy nezanechá víc než vzpomínku a že i nejzhabnější představy minulosti jsou chladné proti novému prožitku. Literatura se mnoho zabývala touto porážkou. Zaměřuje se na ženu a tvrdí, že je nestálá a zrádná, protože její tělo jí určuje muži obecně, a nikoli jednomu jedinému. Její zrada je ještě záluďnější: činí z milence kořist. Jenom tělo se může dotknout jiného těla; muž nedostane žádoucí tělo, pokud se sám nestane tělem. Eva je dána Adamovi, aby v ní naplnil svou transcendenci, a zavleče jej do noci imanence. Neprůhlednou hlínu té mráкотné sluje, v níž matka chovala svého syna a z níž on chce uniknout, uzavře kolem něho milenka v závratích rozkoše. Chtěl si jí přivlastnit, a teď je jat on sám. Vůně, vlhkost, únava, znechucení — celá literatura popisuje tu chmurnou vášeň vědomí, jež se stalo tělem. Žádost, v níž

Je často nechuf, se v nechuf obrací, jakmile došla splnění. „Post coitum homo animal triste.“ „Tělo je smutné.“ A přitom muž ani nenašel v milenině náručí konečné utišení. Brzy se v něm žádost probouzí znovu a často to není jen žádost, touha po ženě obecně, ale po jedné určité ženě. Pak dostává zvláště zneklidňující moc. Neboť ve vlastním těle nachází muž jen sexuální potřebu, která stejně jako jiné obecné potřeby, třeba hlad a žízeň, nemá zvláštní objekt. Pouto, které ho váže k tomuto jednotlivému ženskému tělu, bylo tedy ukuto tou Druhou. Je to tajuplné pouto, stejně jako to nečisté a plodné břicho, v němž má své kořeny, je to jakási pasivní síla: je magické. Zastaralý slovník sešitových románů na pokračování, kde žena je popisována jako čarodějka a kouzelnice, která muže uhrane a učaruje mu, je odrazem nejstaršího a nejobecnějšího mýtu. Žena je oddána magii. Magie, napsal Alain, je duch zatoulaný do věcí. Skutek je tehdy magický, když není proveden aktivním činitelem, nýbrž vyzáruje z nějaké pasivity; a muži vždycky pohlíželi na ženu jako na imanenci dané skutečnosti. Je-li matkou žní a dětí, není to akt její vůle; ona není subjekt, transcendence, tvořivá síla, nýbrž objekt nadaný fluidem. Ve společnostech, kde muž se sklání před těmito mystérii, se žena pro tyto schopnosti účastní kultu a bývá uctívána jako kněžka. Když však muž bojuje, aby společnost zvítězila nad přírodou, rozum nad životem, vůle nad nehybnou danou skutečností, pak pohlíží na ženu jako na čarodějku. Známe rozdíl mezi knězem a kouzelníkem: kněz ovládá a řídí síly, které si podrobil v souhlasu s bohy a zákony, k dobru společnosti a jménem všech jejích členů; kouzelník provádí svou činnost stranou společnosti, proti bohům a zákonům, podle svých vlastních vášní. A žena není plně zapojena do světa mužů; jako Druhá staví se proti nim. Je tedy přirozené, že síly, které jsou v ní, nepoužívá k tomu, aby rozšířila ve společenství mužů a v budoucnosti vliv transcendence, ale — protože je odloučena, a tedy v opozici — používá jich k tomu, aby zavlékla muže do samoty odloučenosti, do temnot imanence. Je sírénou, jejíž zpěv zavádí námořníky na úskalí. Je Kírké, která proměňovala své milence ve zvířata, rusalkou, která stáhne rybáře do hloubi vod. Muž v zajetí jejích půvabů ztrácí vůli, cestu vpřed, budoucnost. Není už občanem, nýbrž tělem zotro-

čeným žádostí, uzavřeným v okamžiku, trpně se zmltájcím mezi tržní a rozkoší. Zvrhlá čarodějka staví jeho vášeň proti povinnosti, přítomný okamžik proti jednotě času, umí udržet poutníka daleko od jeho domova, nalije mu nápoj zapomnění. Při svém úsilí přivlastnit si tu Druhou měl by muž zůstat sám sebou. Avšak to nemožné přivlastnění ztroskotává a muž se pokouší stát se tou Druhou, s níž se nedokáže spojit. Pak pobloudí a je ztracen, napije se nápoje, který jej odcizí sobě samému, ponoří se na dno smrtelných vod. Matka dává synovi život a zasvěcuje ho tak smrti. Milenka svede milence, aby se vzdal života a oddal se vševládnému spánku. Toto pouto, které spojuje lásku a smrt, bylo pateticky vysloveno ve vyprávění o Tristanovi, ale je v něm pravda hlubší. Muž byl z těla zrozen, v lásce dochází naplnění jako tělo a tělo je zaslíbeno hrobu. Tím se potvrzuje spolenectví Ženy a Smrti. Velká Žnečka s kosou je druhá podoba plodnosti, která dává růst klasům. Ale je to také strašlivá manželka, jejíž kostra se rýsuje pod něžností klamného těla.¹⁵

A tak to, co muž od počátku miluje a nenávidí v ženě, v milence i matce, je strnulý obraz jejího živočišného osudu, život nutný k jeho existenci, který jej však zároveň odsuzuje ke konečnosti a k smrti. Ode dne, kdy se narodil, začíná člověk umírat; to je pravda, kterou ztělesňuje Matka. A když plodí, dává pokračování svému rodu proti sobě samému: to se dozvídá v náručí manželčině; a ještě než zplodil, zapomíná ve zmatku a rozkoši na své já. I když se pokouší rozeznat matku od milenky, nachází v jedné i v druhé stejnou zřejmou skutečnost: svou tělesnou podmíněnost. Přeje si najít její naplnění. Uctívá matku a touží po milence; zároveň však se proti ní v odporu a v strachu bouří.

Významný text, v němž najdeme syntézu skoro všech těchto mýtů, je *Kurdská noc* (La Nuit Kurde) Richarda Blocha, kde autor vypráví o milování mladého Saada se ženou o mnoho starší, než je on, ale dosud krásnou, v noci za plnění nějakého města:

¹⁵ Například v Prévortově baletu *Rendez-vous* a v Cocteauově *Le Jeune Homme et la Mort* (Mladík a smrt) ukazují se Smrt v podobě milované dívky.